

Uitvraag juridisch/planologisch instrumentarium Powerport regio Moerdijk

Uitvraag

Op dit moment in het proces gaat de besluitvorming over afspraken die tussen de samenwerkende overheden worden gemaakt. Er worden en zijn diverse studies en onderzoeken uitgevoerd die onderdeel zijn geweest van deze besluitvorming.

In een volgende fase willen we toewerken naar een besluit onder de Omgevingswet. Dit kan verschillende instrumenten betreffen. Met deze opdracht willen we graag inzicht in:

- Welke instrumenten zijn het beste passend bij de dynamieken die in deze regio spelen en sporen in deelgebieden die er al lopen¹? Hierbij zijn ook combinaties van instrumenten mogelijk, ook met instrumenten buiten het Omgevingswetinstrumentarium. Welke verschillende varianten bestaan er dan?
- Wat veronderstellen de instrumenten voor de tijdlijn? Hoe ziet een verder proces er dan uit en wat veronderstelt dit voor besluitvormingsmomenten op de korte en langere termijn?
- Hoe verhouden de varianten zich tot de samenwerking tussen de verschillende overheden die er op dit moment is en wat betekent het voor de individuele rechtsposities van de overheden?
- Welke voor- en nadelen hebben de varianten ten opzichte van elkaar en is er een aanbeveling te geven voor een variant in dit proces?

Dit inzicht en de aanbeveling willen we graag eind februari opgeleverd hebben zodat er in gezamenlijkheid tijdig besloten kan worden welk instrument we gaan toepassen en hoe dit invloed heeft op de planning.

Het volgende aspect is goed om rekening mee te houden: De gemeente Moerdijk heeft het voorkeursrecht gevestigd op een groot deel van de zoekgebieden bij Moerdijk. Op 1 juli 2025 heeft het college van B&W hierover besloten, en de gemeenteraad heeft op 11 september 2025 besloten over de aanwijzing. Hiermee is het voorkeursrecht bestendig voor 3 jaar. Echter, als er geen tijdig besluit wordt genomen over een vervolgplan (programma, omgevingsplan etc.) vervalt dit voorkeursrecht. Met een dergelijk besluit dient het voorkeursrecht verlengd te worden.

Opties die we al verkend hebben, maar graag nader in de opdracht uitgewerkt zien, zijn:

¹ Deelgebieden: Zoekgebieden Haven- en industrieterrein Moerdijk; Zoekgebied Amerterrein; en Agrarisch landschap. Dit wordt nader toegelicht onder de paragraaf 'context bij uitvraag'.

	Optie 1: Programma onder de Omgevingswet	Optie 2: projectbesluit (Rijk of provincie)	Optie 3: gemeentelijk project van publiek belang
Korte procedureschets met tijdspad	Wijziging gemeentelijke en provinciale omgevingsvisie Opstellen programma inclusief onderbouwing voorkeursalternatief en plan-MER (1/1,5 jaar) Opstellen projectbesluiten en project-MER (9 maanden/1 jaar)	Wijziging gemeentelijke en provinciale Omgevingsvisie Brede verkenning met realistische zoekrichtingen en plan-MER (1/1,5 jaar) (=fase 1 PB). Borging loopt via de SOK (wie doet wat wanneer?) Voorkeursbeslissing (facultatief) Opstellen projectbesluiten met project-MER (6-9 maanden) (=fase 2 PB)	Wijziging gemeentelijke omgevingsvisie Opstellen SOK Gemeente wijzigt het Omgevingsplan en past daarbij de projectprocedure toe. Hiervoor is eveneens een plan-MER en een project-Mer nodig (1,5-2 jaar).
Voordelen	Programma kan andere maatregelen bevatten dan alleen over de planologische procedures, en ook afspraken over de gezamenlijke opgave en wie wat wanneer doet Zelfbindend voor alle overheden	Bestuurlijke afspraken concreet en scherp vastleggen in een SOK Onder de brede verkenning worden de benodigde projectbesluiten gehangen (evt gefaseerd) Met een goede brede verkenning kan een projectbesluit relatief snel verleend worden	Gemeente houdt de regie
Nadelen	Extra procedurestap Kan een programma concreet genoeg opgesteld worden? Wat is de meerwaarde van een programma boven een goede set bestuurlijke afspraken? Moet in het DSO Verschillende overheden lopen misschien eigen tempo's, risico dat dat elkaar ophoudt	Gemeente heeft geen formele bevoegdheid (anders dan reguliere advies- en instemmingsbevoegdheden). Daarom zijn goede afspraken in een SOK noodzakelijk.	Mogelijk te complex project Geen gezamenlijke verantwoordelijkheden voor eindsituatie

Context bij uitvraag: proces Powerport regio Moerdijk

In de Powerport regio Moerdijk (gemeenten Moerdijk, Drimmelen en Geertruidenberg) komt een groot aantal opgaven van nationaal, bovenregionaal, en regionaal belang samen. De regio is een belangrijke schakel in het nationale energiesysteem, heeft een strategische positie in transportnetwerken en is een haven- en industriecluster van nationaal belang. De combinatie van deze opgaven heeft een grote ruimtelijke, economische en sociale impact op dit gebied. Het is noodzakelijk om deze opgaven in samenhang met elkaar te beschouwen. Om dit proces te faciliteren is tijdens het BO Leefomgeving van juni 2023 de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk opgericht. Uitgangspunt van de samenwerking op de Ontwerptafel Powerport regio Moerdijk is dat al deze ruimtelijke opgaven op een integrale manier afgewogen dienen te worden. Dit om te voorkomen dat opgaven stukje bij beetje de leefbaarheid in de regio onder druk zetten. Er dient een goede balans te zijn tussen de ruimtevraag en de leefbaarheid en brede welvaart van het gebied. Er is in het BO Leefomgeving van 11 juni 2025 door rijk en regio (bestaande uit de ministeries KGG, VRO en IenW, Provincie Noord-Brabant, de gemeenten Drimmelen, Geertruidenberg en Moerdijk en waterschap Brabantse Delta) geconstateerd, ondanks de maximale inzet op inbreiding en herstructurering, dat de ruimtevraag met een minimaal pakket van onafwendbare en zeer

aannemelijke ontwikkelingen niet past binnen de bestaande ruimte. Er is hiertoe een indicatieve ruimtevraag van 700 hectare vastgesteld. Hierin zitten de energie(infra) projecten (installaties en tracés voor kabels en leidingen), de autonome groei en verduurzaming van de bestaande industrie en de watercompensatie. Voor deze ruimtevraag wordt er gekeken naar verschillende zoekgebieden. Voor het Amerterrein is al een zoekrichting vastgesteld. Dit is een zoekrichting vanuit het huidige Amerterrein in west/zuid westelijke richting tot de Amertak. Voor het Haven- en industrieterrein Moerdijk (HiM) gaat het om twee zoekrichtingen. Het gaat om de zoekrichtingen vanuit het HiM gezien in oostelijke of zuidoostelijke richting (zie figuur 1). Sommige energie infrastructuur tracés zoals bijvoorbeeld de Delta Rhine Corridor zijn onderdeel van de ruimtevraag en de ontwerptafel waarbinnen bestuurlijke afspraken worden gemaakt, maar doorsnijden het gehele powerport gebied. Daarmee staan ze los van de specifieke zoekrichtingen, maar dienen wel zorgvuldig meegenomen te worden in het proces van de ontwerptafel Powerport regio Moerdijk. De integraliteit en samenhang van de vraagstukken in deze regio blijft gedurende dit proces continue aandacht krijgen.

Er is tevens afgesproken tussen Rijk en regio om het nationaal strategisch profiel voor het haven en industriecluster te onderzoeken om te bepalen of hier, bijvoorbeeld voor circulaire economie, additioneel ruimte voor gezocht moet worden. Rijk en regio hebben ook afgesproken dat er alleen sprake kan zijn van een strategische uitbreiding als de brede welvaart en leefbaarheid gelijktijdig, geloofwaardig en structureel versterkt kan worden. In het BO Powerport Moerdijk van 1 december is er geen besluit genomen over de zoekrichting bij Moerdijk. De komende periode worden de randvoorwaarden in gezamenlijkheid uitgewerkt en worden diverse zaken onderzocht. In juni wordt er een gezamenlijk besluit genomen over de zoekrichting. Daarnaast is er afgesproken om samen te werken aan een gebiedsplan.

Figuur 1

We zien daarbij drie verschillende dynamieken en aandachtsgebieden in de regio: De zoekgebieden bij het HiM Moerdijk, het zoekgebied bij het Amerterrein en het agrarisch landschap.

Deze deelgebieden bevinden zich niet allemaal in dezelfde fase en kennen ook een eigen dynamiek en tempo. Waar bijvoorbeeld in het zoekgebied bij het Amerterrein al aan ruimtelijke visievorming wordt gewerkt, is dit bij het HiM nog niet van toepassing totdat er een keuze gemaakt is over de zoekrichting. Voor wat betreft agrarisch landschap gaat het om een samenhang tussen de ruimtevragen uit de andere deelgebieden, waar bijvoorbeeld compensatie (o.a. natuur en water) gezocht moet worden, maar ook uitdagingen voor wat betreft de landbouwstructuur.

Het te kiezen instrumentarium/ variant met combinatie van instrumenten, moet dus kunnen passen bij de verschillende dynamieken, maar deze wel integraal met elkaar kunnen verbinden.